

Prof. Albert Sič
Gradarska ul. 18

LJUBLJANA
JUGOSLAVIJA

NOVICE

za inozemstvo 25. L. Oglasi, za 1 mm, višine in širskosti 1 kolone (65 mm): za trgovske in obrtne oglase 50 stot., za osmrtnice, zahvale, poslana, vabila L. 1'20, oglase denarnih zavodov L. 2'— Mali oglasi: 30 stot. za besedo, najmanj L. 3'—

Kriza demokracije

Odkar obstoja svet, so se vedno spreminjale oblike vladavine. V državah prihaja do veljave gotova oseba, ki potegne na sebe in svojo družino vladarsko moč. To imenujemo avtokratijo, ki vlada v deželi daljšo dobo, dokler državljeni iz razlogov, ki so bili v različnih časih in krajih drugačni, ne uveljavijo svoje volje po drugačni vladavini, sloneči na bolj široki podlagi, na taki namreč, da vlada narod po izbranih svojih zastopnikih. To je princip demokracije. Na demokratičnem principu torej stojijo oni narodi, one države, v katerih je oblast v rokah parlamenta, to je zastopnikov naroda.

Dokler je narod bolj v začetku svojega razvoja in njegovi široki sloji niso v stanju sami urejevati svojih zadev, pride do veljave avtokratizem; bolj pa, ko se narod razvija in postaja zrejši, bolj si utrja pot demokratična misel. V zadnjih desetletjih so narodi dosegli velike napredke in zato se je povsod vedno bolj udomačevala demokratična ideja. Zavel je duh svobode pri vseh narodih, ki so še živeli v sponah, in zato ni goli slučaj, da je s koncem vojne bil tudi konec največjih avtokratov na svetu: cesarjev ruskega, nemškega in avstrijskega. Na strani Entente so — razen Rusije — v vojni bile večinoma države, v katerih ni bilo onega omejevanja svobode, kakor pri centralnih vladah, Nemčiji in Avstriji, tako, da si je Ententa zapisala med svoje vojne cilje tudi: boj proti avtokratizmu in za demokracijo.

Ententa je zmagala in zrušila, kakor rečeno, tri najmočnejše avtokrate z njih prestolov in naravna posledica bi pravzaprav morala biti ta, da bi povsod zavlada prava demokratična svoboda. Vendar temu ni tako. Mi vidimo, da v premožnih državah — v nekaterih v ostrejši, v drugih v milejši obliki — mesto demokracije in svobode vlada reakcija in diktatura. V Španiji, na Poljskem, na Grškem so generali vzeli vso moč v svoje roke in vodijo državne posle. Na Angleškem, tej zemlji klasičnega demokratizma, so prišli liberalni demokrati ob moč, in državo imajo v rokah reakcionarni konservativci. Tudi na Nemškem vlada takozvani centrum, med tem ko so liberalne in demokratične stranke potisnjene bolj ob stran. V Italiji je Mussolini z zmagovito fašistovsko revolucijo napravil kraj demokratičnim strankam in uvedel strogi red in disciplino v državi.

Kako se to razlaga?

Stvari se le navidezno razvijajo drugače, nego je bilo pričakovati, v resnici so pa le logična posledica historičnih dogodkov zadnjega desetletja. Prva država, ki je v svetovnem boju omagala in položila orožje, je bila Rusija. Od vseh držav je bil narod morda v Rusiji najbolj pritiskan od vladajočih. Ko je ta zatirani narod prišel do svobode, se ni ustavil pri oni meri svobode, ki bi mu bile zagotovile miren in uspešen razvoj, temveč je v svoji pijanosti radi svoje zmage nad avtokratizmom, nad diktaturo, šel v izrabljanju svobode daleč, predaleč. Uvedel je diktaturo proletarijata. Posledice so, žal, znane: uničenje blagostanja in neizmerne bogastva velike Rusije, padec javne morale, velika lakota, ki je razsa-

jala in povzročila smrt mnogo milijonov Rusov, bojkot skoro celega sveta proti Rusiji itd.

Dih neomejene svobode, ki je prihajal iz Rusije, je v prvi povojni dobi omamil proletarijat ostalega sveta, ki je hotel uveljaviti tudi po drugih državah komunistične ideje, ki so se izkazale v teoriji tako lepe, a v praksi tako katastrofalne. Evropa, ki se je zbalala posledic take revolucije — in Rusija ji je pokazala te posledice v vsej strašni luči — je instinktivno zaprla vrata takim idejam, ponekod, kjer je bilo potrebno, tudi s silo. Demokratični elementi sami so se umaknili v ozadje in dali mesta reakcionarnemu elementu, a drugod so si diktatorji izbojevali svoje mesto, obojni v svrhu, da ohranijo pridobljene dobrine, da se ne bi uničile in izgubile, kakor se je to zgodilo v Rusiji.

Bil je to torej naraven in logičen razvoj dogodkov. Sploh gre narava svojo logično in neomajno pot, katere eventualno mi, ki jo hodimo in doživljamo, niti ne razumemo; a v poznejših časih, ko bomo mogli to pot v perspektivi nazaj premotriti, bomo spoznali njeno utemeljenost, njen logični razvoj.

Kako se bodo razmere razvijale v bodočnosti?

Gospodarski red, ki je pred vojno v glavnem slonel na kapitalizmu, se mora spremeniti, ker se

je kapitalizem v modernem gospodarstvu in v današnji obliki razvoja pokazal kot preveč krivičen, nego da bi mogel še dalje obvladovati svet v tej obliki. Po vojni so sicer ravno vsled razmer, ki smo jih gori omenili, kapitalizmu zacveteli lepši časi, toda ti bodo minuli, ko se bodo te razmere spremenile. Poskus uvedbe komunističnega sistema, kakor je bil uveden takoj po vojni v Rusiji, pa se je pokazal kot popolnoma ponesrečen. Zato so logični razvoj stvari sam in življenjske potrebe zahtevale od komunistične Rusije, da spremeni ne le svoje metode, ampak sploh celo podlago državnega življenja. In sigurni znaki kažejo, da se Rusija spreminja v novo državo, v nov lep moderen organizem, ki naj na demokratični podlagi vzcvete iz krvi in razvalin Velike Revolucije iz l. 1917. In tako se pokazuje zopet enkrat v zgodovini velika in vzvišena resnica, da ljudska kri, da ljudske žrtve, pa če so bile še tako strašne in še tako obsojane od tretjih ljudi, ako so le bile doprinešene za visoki ideal, rodijo konečno blaženi sad. Ni dvoma, da bo prenovljena Rusija v doglednem času zopet zavzemala med velikimi narodi tega sveta ono veliko, častno in odločilno mesto, ki ji gre.

V ostali Evropi pa prenehajo s tem razlogi, radi katerih je prišla demokracija v krizo in prava demokracija pride gotovo zopet do svoje časti in veljave.

Novice iz vsega sveta

NOVO ODKRITI KRALJEVSKI GROBOVI NA OTOKU ARGOLIS.

Švedski starinoslovec prof. Persson, ki že dalje časa vodi izkopavanja v Grčiji, je odkril na otoku Argolis tri kraljevske grobove, ki po njegovem mišljenju izvirajo iz časa 1600. pred Kristovim rojstvom. V grobovih je našel več zlatih skodelic v premeru 15 do 18 cm, potem zlat pas, pet bogato okrašenih mečev, celo množino brušenih plemenitih kamnov, srebrne vaze in drugo. To je eno najbogatejših starinskih odkritij zadnjega časa.

VELIK POTRES NA LIPARSKEM OTOČJU.

Te dni so občutili na Liparskem otočju več potresnih sunkov, ki so povzročili precej škode. V kraju Polare je bilo poškodovanih 60 hiš, od katerih je bilo 30 porušeni. V Malfi je bilo poškodovanih 400 poslopij, od katerih se je nekaj porušilo. Prebivalstvo prenočuje na prostem.

RAKI MODRE BARVE.

V reki Hudsonu v Ameriki so se v zadnjem času precej razmnožili raki modre barve, ki so bili doslej zelo redek pojav. Te dni je prejel newyorški akvarij štiri preko 30 cm velike rake temnomodre barve. Doslej so poznali sploh samo en komad te redke živalske vrste. Prejel ga je pred več desetletji newyorški akvarij; dotični rak pa je živel samo nekaj tednov.

SKUPLI JO JE

Nemški maršal Moltke se je nekoč iz svojega gradu Kreislau podal v bližnje mesto, da bi tam kupil majhen kip svojega bojnega tovariša Bismarcka. Ponudil je staremu maršalu kipe vsake velikosti, a Moltke je bil silno varčen in so mu bile cene previsoke. Ker mu tudi cena ene marke ni ugajala, je prodajalec postal nevoljen ter zarenčal nad njim: «Pa vzemite Moltkeja, ta stane samo petdeset pfenigov».

CEL TOVORNI VLAK — HRANA ENEGA ČLOVEKA

Za preživljanje človeka je potreba (s potrebno pijačo vred) na dan okoli tri kg in 20 dkg hrane, na leto torej 1168 kg; to se pravi: sedemdeset let star človek je v svojem življenju použil 81.760 kg raznih «dobrot».

Kratek tovorni vlak pelje osemdeset ton, tako da 70-letni človek porabi več kot pa

tak vlak enkrat prepelje. Delavec pri težkem delu, ki mora več jesti, pa bi to količino porabil že pri 60 letih.

BOJEČI POROČENCI

Neki anglikanski župnik opisuje dogodbe v župniji, v kateri je dolgo let župnikoval. Med drugim tudi omenja mnoge neizvršene poroke radi raznih vzrokov. Trdi, da je na Angleškem vsako leto okoli 7500 takih parov, ki v zadnjem trenutku premislijo in se «ne dobe».

Iz svoje župnije navaja te-le slučaje ter jih zaznamuje z zaporednimi številkami.

Št. 1. Neveste ni. Čakali smo eno uro in — povedali so mi, da je nevesta doma ter ne mara v cerkev, povedati pa noče, zakaj. Vsedel sem se na kolo, piše župnik, da osebno poizvem za vzrok. «Ga ne vzamem», prične nevesta jokaje. «Danes zgodaj zjutraj mi je poslal velik zavoj. Mislila sem, da je kako darilo. Toda pomislite, v culi je bilo samo umazano perilo, nogavice, srajce, ovrtniki in kaj vem, kaj še vse. Najmanj od štirih tednov. In vse to pripravljeno zame, da naj bi takoj jutri pričela prati. Ne, ne maram ga, ne vzamem ga!»

Št. 2. Ženina ni. Po polurnem čakanju v cerkvi je prišel policaj, katerega je poslal komisar s poročilom, da ženina ne bo, ker so ga ravnokar zaprli radi bigamije. Bil je že dvakrat poročen.

Št. 3. Brez neveste. Ona je služila pri neki visoki gospodi v sosednji župniji. Ravno, ko se je vsa svatovščina v cerkvi zbrala, je prispelo pismo, ki ga je poslala nevesta s poročilom, da ji je gospa podvojila plačo ter še 100 funtov podarila, ako še ostane pri njej in se ne poroči. Zato...

Št. 4. Nevesta manjka. Njena mati je prišla v cerkev ter povedala, da ne more hčere pregovoriti, da bi se oblekla za poroko, češ da se je «premislila». Ženin je tekel k nji ter jo pregovoril, da se je zopet «premislila». Poroka se je vršila naslednji dan.

(Na Angleškem zaročenca ne gresta skupaj v cerkev, ampak se šele pred oltarjem snideta.)

Št. 5. Tu pa ženina ni bilo, ker se je on «premislil».

Št. 6. Neveste ni. Prišlo je med tem, ko smo čakali, poročilo, da se je isto jutro s prvim vlakom odpeljala z «drugim».

Št. 7. Ta je pa žalostna številka. Ženin je bil na potu k poroki povožen na železnici. Seveda smo ga zaman pričakovali.

Št. 8. Bila je vojna vdova. Ker ni bilo več let znaka življenja o možu, je bil proglašen za mrtvega. Ko se je torej hotela v drugič omožiti, smo čakali in čakali, toda nje od nikoder. Končno je šel eden povablencev poizvedovat. Vrnil se je z novico, da neveste ne bo, ker se je baš ono jutro vrnil njen za mrtvega proglašeni mož.

NAJSTAREJŠA VRTNICA NA SVETU

V Hildesheimu na Nemškem je baje najstarejše drevo vrtnice na svetu. Zasajeno je na vzhodni strani cerkve. V cerkvenih zapiskih je že pred tisoč leti večkrat navedena, torej mora biti stara nad tisoč let. Korenine je videti v kripli cerkve, drevo pa pokriva skoraj vso stran cerkve.

ŠTRISTOLETNICA BITKE PRI MOHAČU

L. 1526. 29. avgusta je pal pri Mohaču v boju proti Turkom Ludovik II., kralj češki, ogrski in hrvatski. Za njegovo dedščino sta se borila vojvoda erdeljski Ivan Zapolja in avstrijski vladar Ferdinand I. Čehi so takoj priznali Ferdinandu za svojega kralja, Ogrji so se pa razcepili. Večina velikašev je kronala v Stolnem Belemgradu Zapoljo za kralja, manjšina pa se v Požunu izrekla za Ferdinandu. Prav tako needini so bili Hrvatje. Nastali so hudi boji, ki so škodovali posebno Zagrebu, središču boja. Ferdinandovim četam je v Zagrebu načeloval Nikolaj grof Thurn. Na pomoč mu je prihitel tudi ljubljanski škof Krištof Ravbar. Zapolja se je zvezal s Turki, ki so prišli leta 1529. celo do Dunaja in ga oblegali.

Tedenski pregled

Italija.

Vlada nadaljuje borbo za gospodarsko osamosvojitve države z nezmanjšano marljivostjo in skuša znesti smisel za to borbo med vse plasti prebivalstva. Minister za državno gospodarstvo je objavil nekatera pravila za zadržanje dobrih državljanov, ki želijo da se gospodarstvo Italije postavi na trdne noge. Po teh pravilih mora vsak državljan paziti, da rabi za svoje potrebe italijanske izdelke. S tem se na eni strani omeji uvoz blaga iz inozemstva, katero je treba plačevati z zlato valuto, na drugi strani pa se pomaga italijanski industriji do boljše organizacije in se istočasno pobija brezposelnost v državi. Isto velja tudi za poljedelca, ki naj kupuje kmetijske stroje in umetna gnojila italijanskega izvora, ker bo s tem pomagal, da se bo izdelovanje teh strojev izpopolnilo. Pa tudi za industrijalca in trgovca predpisujejo pravila ministra Beluzzo, da se pri proizvodnji poslužujeta domačih surovin in da razvijata trgovino italijanskih proizvodov. Ako bi se vsi držali teh pravil, bi gospodarska bitka uspela popolnoma.

Jugoslavija.

V Jugoslaviji se pričakujejo s povratkom Nikole Pašića novi dogodki na političnem polju. V ostalem ni znamenj v zadnjih dneh nobenih posebnih dogodkov, ako izvzame mo sejo ministrskega sveta, ki je med drugim sklenil, da se bo vršila 30. septembra slovesna proslava desete obletnice bitke pri Kajmagčalanu. Narodna skupščina se bo sestala 3. oktobra. Na ta dan bo prispelo v Beograd 90 čehoslovaških poslancev in senatorjev, da povrnejo obisk jugoslovenskih poslancev v Pragi. Radi tega je ministrski svet sklenil, da se 4. oktobra skliče narodna skupščina k svečani seji, kateri bodo prisostvovali tudi čehoslovaški gostje. Naslednjega dne pa bo narodna skupščina začela razpravljati o vprašanjih, ki so na dnevnem redu tega njenega zasedanja.

Družba narodov

V torek se je otvorilo v Ženevi zborovanje Družbe narodov. Za predsednika tega zborovanja je bil izvoljen jugoslovenski minister za zunanje stvari Ninčić, ki je imel po izvolitvi pozdravni govor na navzočne zastopnike držav članic Družbe narodov.

Zborovanje Družbe narodov bo trajalo par dni. Na včerajšnji seji se je razpravljalo o vstopu Nemčije v Družbo. Nemčija je bila tu согласно sprejeta v Družbo in se je s tem ugodno rešilo vprašanje, ki je v zadnjem času tako razburjalo glavne stebre Družbe. Istočasno je bilo zvišano število nestalnih sedežev v Svetu Družbe od 6 na 9.

Španija.

V Španiji se je v zadnjem času opazilo, da nasprotujejo artilerijski častniki politiki diktatorja De Rive, re. Ta poslednji pa je pravočasno opazil pretečo mu nevarnost in je dal vse častnike artilerije odstaviti. Radi tega je prišlo tu pa tam do nemirov, vendar se je vladi že posrečilo vzpostaviti mir in red.

DNEVNE NOVICE

ZBOLJŠANJE LIRSKEGA TEČAJA.

V svoji borbi za zboljšanje lirskega tečaja je vlada na zadnji seji ministrskega sveta sprejela nekatere ukrepe velike važnosti za državno gospodarstvo, o katerih smo že poročali našim čitateljem v «Novicah» od minolega četrtka in ki bi bili: Znižanje obtoka papirnatega denarja in izročitev banki d'Italia vsega iznosa Morga-novega posojila v znesku 90 milijonov dolarjev. Proti izročitvi te svote je banka d'Italia zbrisala svoje terjatve napram državi v znesku 2 milijard in 200 milijonov, katera je izhajala iz bančnega obtoka na račun države, ter določila omenjeni iznos ameriškega posojila za zvišanje lastnih rezerv. Na ta način se je bančni obtok na račun države, kateri je iznašal 6 milijard, 729 milijonov in 500.000 lir, skrčil na 4 milijarde, 229 milijonov in 500.000 lir, medtem ko so se zlate rezerve banke d'Italia zvišale za kakih 455 milijonov lir v zlatu ter iznašajo tedaj v celoti 2400 milijonov lir v zlatu. Poleg tega je bilo sklenjeno, da se bo v državni proračun vpisalo vsako leto 500 milijonov lir za postopno skrčevanje bančnega obtoka na račun države. Končno je bilo ukrenjeno vse potrebno za takojšnje skrčenje obtoka papirnatega denarja za 500 milijonov lir. Radi teh ukrepov, ki so vzbudili tudi v inozemstvu splošno zanimanje, se je tečaj lire proti koncu prejšnjega tedna znatno dvignil.

V zvezi s tem ne bo odveč, ako povemo kaj o kupni moči lire, katera je za zasebno gospodarsko življenje v notranjosti tudi velikega pomena. V mesecu avgustu tega leta, torej v času največjega padanja lire, se je znižala nje kupna moč od 14.74 na 14.46. To pomeni, da si koncem avgusta moral dati 100 lir za količino blaga, ki te je leta 1913 pred svetovno vojno stalo le 14 lir in 46 stotink. Tako se je ta kupna moč lire spremenjala v povojnih letih od časa do časa. Leta 1922 je n. pr. iznašala 18.84 to pomeni, da si takrat za pravilno 100 lir za količino blaga, ki je stala v zadnjem predvojnem letu le 18 lir in 84 stot. Leta 1923 je ta kupna moč lire iznašala 18.67, leta 1924 18.08, leta 1925 15.50 in danes iznaša komaj 14.45.

Drugače povedano moraš dati danes 692 lir in 20 stot. za količino blaga, ki si je leta 1913. dobil za le 100 lir.

Izvrševanje dekreta o enotnem kruhu.

V torek je imela na tržaški prefekturi pokrajinska komisija za živila sejo, na kateri so se obravnavala vprašanja, ki so v zvezi z izvrševanjem dekreta v enotnem kruhu. Predvsem je bila tu določena cena moke za tržaško pokrajino na 265 lir za kvintal brez vreče, franko v mlinu in proti takojšnjemu plačilu. Ta cena bo veljala za moko mleto iz žita, ki se prideluje v tržaški pokrajini.

Z ozirom na to, da so dne 6. septembra 1926 ugotovljene in v tržaški pokrajini obstoječe zaloge bele moke iznašale 228 vagonov ali 22.800 kvintalov in da znaša za pokrajino dnevna potreba bele moke 700 kvintalov, je komisija sklenila, da se bo smel še do 25. septembra peči bel kruh. Od tega dne naprej bo dovoljeno izdelovanje kruha samo iz enotne mešane moke. Prodaja biškotov iz bele moke, kateri so bili v zalogi 31. avgusta, se sme vršiti do 30. septembra. Takoimenovani biškotasti kruh «Karlsbad» iz bele moke se sme izdelovati do 25. septembra.

Komisija je še sklenila zaprositi ministrstvo za dovoljenje, da bi se

smelo izdelovati kruh s primesjo mleka, mlečnega praška, olja ali masti, toda brez sladkorja, jajc in masla. Končno je bilo še ugotovljeno, da velja določba dekreta, po kateri se sme peči kruh v komadih po največ 200 gr, le za kruh iz enotne mešane moke, ne pa tudi za kruh iz drugih mok (ržene itd.)

PRODAJA SLAŠČIC.

S 1. septembrom je prepovedano izdelovanje in prodajanje slaščic. Ker pa so v zalogi še slaščice, ki so bile izdelane pred tem dnem, je ministrstvo dovolilo, da se smejo prodajati te zaloge samo bolnišnicam in zdraviliščem. Slaščičarne morajo dati ugotoviti take ostanke.

Enotno mešan kruh.

Pokrajinske tržne komisije so dobile nalogo, da nemudoma ugotovijo vse zaloge bele moke v mlinih, pekarijah in slaščičarnah. Ako ugotovijo v enem ali drugem podjetju prevelike množine moke odredijo komisije, da mora dotični lastnik oddati del bele moke onim obratom, ki pogrešajo potrebne zaloge moke za izdelovanje mešanega kruha.

PREPOVEDAN DOSTOP.

Tržaška prefektura naznanja, da je prepovedano se približati na manj kot 200 metrov, ako nimaš posebnega dovoljenja od divizijskega poveljništva v Trstu, sledečim krajem: vojaško skladišče v Bazovici, vojaško skladišče na Katinari, vojaško skladišče na Opčinah (Briščiki), vojaško skladišče v S. Pantaleone in vojaško skladišče v Sežani. Prepovedano je ravnotako risati in fotografirati omenjena skladišča in zbirati kakršnekoli podatke o njih.

Nadzorovanje je poverjeno vojaškemu oddelku, ki stražijo in kr. karabinerjem, v katerih področje spadajo skladišča.

VPISOVANJE

otrok v zasebno šolo pri Sv. Jakobu pri Trstu se bo vršilo od prihodnje sobote, 11. t. m., do srede, 15. t. m. vsak dan od 9. do 11. ure.

ZAČETEK ŠOLSKEGA LETA.

Na tehničnih zavodih, učiteljskih in na komplementarni šoli prične pouk dne 6. oktobra. Izpiti pa začno z dnem 21. septembra.

Vojne pokojnine bivših avstro-ogrskih državljanov zvišane

S kr. ukazom od 27. maja štev. 928 so bili — kakor znano — določeni razni poviški za nekatere kategorije vojniki upokojencev. Poviški bi se imeli računati od 1. julija t. l., ali to izračunavanje in s tem tudi izplačevanje zastankov kolikor tudi izplačevanje zastankov kolikor tudi novih poviškov se je zakasnilo, ker so finančne intendantice novih pokrajin preobložene z delom.

S pokojninami se ima zvišati tudi doklada za zdravljenje, katera je predvidena v 17. členu kr. odloka 1491. Ta doklada se zviša za jetične od 2. do 5. kategorije od 540 na 840 lir. To tudi v slučaju, da je bil prizadetemu dovoljen še kak drug dodaten znesek.

Dekret o javnih prireditvah objavljen.

V Uradnem listu je bil objavljen dekret, ki uvaja nove predpise za izdajanje dovoljenj za javne prireditve in o katerem so «Novice» že pred nedavnim časom obširno poročale. Kakor je bilo že takrat javljeno, bodo morala v bodoče društva ulagati prošnje za dovoljenje javnih prireditev na prefekturo, kjer bo posebna komisija odločala o izdajanju dovoljenja. Prošnje se bodo morale vlagati vsaj mesec dni pred dnem, ki je bil določen za prireditev. Dotične prošnje bodo morale vsebovati imena organizatorjev prireditve, nje finančni načrt in spored. Ukrep

prefekta glede dovoljenja ali prepovedi prireditve bo končno veljal.

Tradicionalnih prireditev, t. j. tistih, ki se prirejajo redno že več let in ki so v posameznih krajih prišle v navado, se ta dekret ne tiče. Vendar bo treba tudi te vsaj mesec dni prej ko se bodo imele vršiti naznaniti prefekturi.

Slovenski profesor dobil francosko odlikovanje.

Francoska vlada je odlikovala profesorja dr. Janka Pretnarja ženske gimnazije v Ljubljani z redom akademskih palm ter mu podelila naslov akademskega oficirja.

Slovenski romarji na Sv. Gori.

V soboto je prispelo v Trst nekaj nad 1000 romarjev iz Slovenije, ki so se proti večeru odpeljali s posebnim vlakom državne železnice v Gorico, od koder so se v nedeljo zjutraj podali na Sv. Goro. Popoldne v nedeljo so romarji nadaljevali svoje potovanje proti Podbrdu in od tam čez Jesenice zopet domu. Na Sv. Gori je med mašo, ki je bila darovana za te romarje, prepeval pevski zbor iz Vrhnike pri Ljubljani. Med romarji jih je bilo nekoliko, ki so si v Trstu kaj nakupili, pa si lahko v soboto slišal, kako dobro znajo govoriti slovensko uslužbenci v trgovinah na Korzu, ako kaže biti to vspešno za zaslužek njihovih gospodarjev.

Pozdrav slovenskega vojaka.

Jereb Matija pri Bistrici pozdravlja čitatelje «Novic» ter dekleta in fante. Upa, da se bo kmalu povrnil v «civilni stan» v svojo domačo vas.

Vojaški pozdravi iz mesta Cuneo.

Še prej, ko zapustimo strino «gaveto» in strica «tascapana», pošiljamo srčne pozdrave vsem v naši domovini — pa tudi tistim, ki so pozabili na nas: to so po večini punce. K. Udovič, Jelšane; I. Špacapan, Renče; F. Požrl, Goriče (Divaja); A. Sitar, Lukovec (Štanjel); B. Turčinovič, Sv. Petar v šumi.

Drobne novice z dežele

IDRIJA PRI BAČI.

Izlet, ki ga je hotelo naše «Prosvetno društvo» prirediti dne 8. t. m., se je moral radi nenadnih zaprek prenesti na nedoločen čas.

IZ JELŠAN.

(Iz popotne torbice).

V nedeljo, dne 29. avgusta, me je slučajno privedla pot v Jelšane, kjer je društvo «Sloga» ravno praznovalo 60 letnico svoje ustanovitve. Prav nič mi ni bilo žal radi tega slučaja, ker se mi je tu nudila redka prilika, da sem se mogel prepričati, kaj da zmore naše društvo «Sloga».

Na veselici, ki jo je imenovano društvo priredilo za svojo šestdesetletnico, je najprej nastopila mala deklica z italijansko deklamacijo ter jo prav dobro izpeljala. Kot druga točka veselice je bil nastop starih pevcev, ki so prvi začeli delati na prosvetnem polju. Njihovo petje je človeka ganilo prav do srca. Pevci so prav dobro zapeli pesmi «V dolini tih» in «Složno bratje». Tudi tretja točka, «Ganglov «Sin», je bila podana prav dobro, le malo več mimike ne bi škodovalo in da bi se igralci, posebno Marija malo bolj uživali v svoje vloge. Na mestu sta bila Slemenec in njegova gospa in Ciril je odigral svojo vlogo v splošno zadoščenje poslušalcev. Splošno se mora reči, da je prireditev v celoti izpadla prav dobro.

Na žalost pa moram še omeniti nekatere razgrajače, ki so skušali iz neposredne bližine motiti svečanost prireditve. S tem svojim dejanjem niso prav nič škodili društvu «Sloga», ampak so se samo izdali, da so neotesanci brez olike. — Popotnik.

IZ SV. ANTONA.

Iz naše vasi prihajajo le prereditve glasovi v «Novice», akoravno se pri nas redno kaj dogodi, o čemer bi se moralo razpravljati v javnosti. Pa sem se zato odločil, da napišem par vrstic.

Na naši občini je bil kakor po drugih krajih postavljen «vigile rurale», t. j. neka vrsta varnostnega organa, ki mora paziti, da se gostilne zapirajo točno ob določeni uri, da ima vsak voz, ki je namenjen prometu, predpisano tablico in luč, da so psi prive-

zani itd. Istočasno vrši ta «vigile rurale» službo poljskega in lovskega čuvaja. Tako mora voznik, ki vozi brez tablice ali luči, plačati 10 lir, ako ga zasači vigile rurale, prav tako kakor poljski tat, ki ubere na tujem figo ali breskev. Do tu je vse prav, ali naš vigile rurale se najbolj izkaže v zatiranju slovenske pesmi. Če le sliši kje peti kako slovensko pesem, že prične zraven in petja mora biti takoj konec. Občinarjem, ki morajo plačevati visoke davke za plačo temu «vigile», se seveda zelo čudno zdi, da si je prilastil pristojnost tudi za zatiranje naše slovenske pesmi, ko se pridno udejstvujejo na tem polju že mnogi drugi, ki se držijo za precej višje od njega. Pa tudi drugače ne postopa naš «vigile» prav nič nepristransko pri vršenju svoje tako važne službe, kar gotovo ne pospešuje njegovega ugleda med občinarji.

Z našim učiteljem g. M. je tudi večeren križ. Odkar je dobil iz Kopra nalogo, da zvaži vse zlepa ali zgrda na svoje limanice, si kar ne more dati miru. Tisti, ki nočejo trobiti v njegov rog, jih neprenehoma nadleguje. Pred dnevi je organiziral povorko pred hišo moža, ki ne mara zanj, ter mu pozno po noči prepeval celo uro. Med pevci so bili tudi naši «vigile rurali», ki so mirno poslušali, kako so letele iz ust podokničarjev psovke na račun dotičnega hišnega gospodarja, ki ni storil nobenemu nič žalega. Po mnenju vseh vaščanov ne delajo take demonstracije proti mirnemu vaščanu nobene časti.

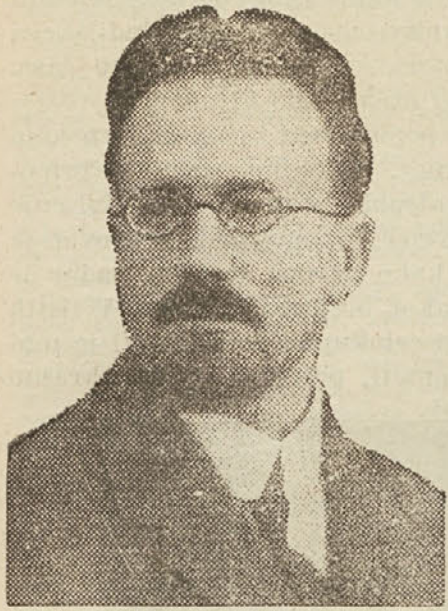
IZ KOZINE. (Prireditve).

Čudim se vztrajnosti in požrtvovalnosti društev in pevskih zborov. Nedeljo za nedeljo veselice s petjem in igrami sedaj v eni, potem v drugi vasi. Občinstvo, vidč pri družstvih skrb in trud za kulturno stvar, jim je začelo slediti in jih vzpodbujati z obilno vdeležbo pri prireditvah. V gručah so prihajali ljudje dne 5. t. m. na Kozino, kjer se je vršila ob 4. uri veselica z bogatim programom: deklamacija, petjem in burko «Bucek v strahu». Spočetka je plašil ljudi strah pred dežjem, a potem je posijalo solnce na obilno družbo, zbrano v ograjenem prostoru za Počkajevo gostilno. — Za italijansko deklamacijo «L'edera» je nastopil kozinski «Venec» z Lajovičevimi pesmijo «Pastirčki». Pesem je tehnično skoro enostavna; slišal sem že dva zbora, ki sta jo vzela prelahko, pa sta se oba ušela in kritika je pisala: «pesem je obvisela nekje v zraku». Ni pri «Vencu» tako. S pesmijo so dosegli lep uspeh. — Drugi zbor je zapel Lajovičev «Ples kralja Matjaža». Tu se pozna železna volja mladega pevovodje, zato je bila pesem jako dobro zapeta. — Malce slabše je bila zapeta istega skladatelja «Kiša». Želeti bi, da bi bilo petje bolj vezano in da bi se bolj vpoštevala dinamika. Lepo pevanje «Slavnika» sem slišal v klanški župni cerkvi in reči moram, da tam res dobro pojejo. Glasovi so izpiljeni; ne pozna se jim dresura, ampak so nežni in mehki. Zapeli so Danjanovičeva «Jabuka». Pesem je bila dobro naštudirana in tudi izvajana skoraj brezhibno. Le škoda, da ni bilo mogoče razumeti vsega teksta. «Zvezda» je zapela po Adamiču harmonizirano narodno «Kaj pa delajo ptički?». Zbor ima dobra grla in dobil sem dober utis. Le to naj omenim, da bi pesem dosegla gotovo večji uspeh, ako bi ne bil tempo tako hiter, kajti že tekst sam zahteva počasnejšo mero. — «Cvetiči Slavnika» je zapel pesem «Prelepo je ravno polje» od dr. Kimovca. Več nismo mogli zahtevati kot to, kar je bilo, kajti zbor cvete malo časa, vendar obljublja mnogo sadu. — Tudi «Lilija» obljublja dosti. Zbor bo v doglednem času pokazal s ponosom na svoje uspehe. Pazijo naj na pravilno razmerje glasov, alti so namreč nekoliko premočni. Peli so «Ptičice vprašam vas.» — Meni neznan zbor je nastopil s pesmijo, ki je ni bilo v programu. Motilo nas je, da je pevovodja šumel z ustmi za «piano». Po mojem mnenju pokaži pevovodja z gesto, zbor ubogaj z glasom. — Ocvirkove «Ledene rože» so se jako lepo glasile iz grla «Skale». Le basov solo je bil prešibak napram zboru, četudi je pel ta «pianissimo». — Še neki zbor je zapel Sattnerjevo (na programu pomota: Nedvedovo) «Pozimi iz šole». Nočem pesmi preveč ocenjevati, da ne vzamem zboru poguma, le to priporočam, da se vpelje v zbor v prvi vrsti disciplina, šele potem petje. — Za zborom, ki je zapel pesem «Pri potoku roža rase», je zaključila pevsko partijo Kozina z Lajovičevimi pesmijo «Zeleni uri». Pesem je jako težka, zato se ni čuditi, ako ni harmoniral končni akord. Vendar je pesem jako učinkovala na občinstvo zlasti solistke. Zbor je častno rešil svojo nalogo. Opaziti je bilo tudi jako čisto vokalizacijo.

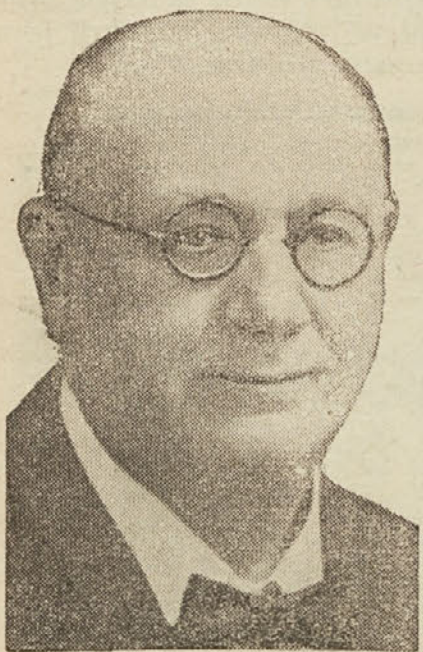
«Bucek v strahu» je povzročil dosti smeha, Zlasti v začetku, konec pa ni bil tako učinkujoč. Zelo me je ščegetal v ušesa Bucekov domači dialekt in predavanju podobno govorjenje mladega častila «grofice Anje». V ostalem je igra zelo dobro izpadla.

Prirediteljem hočem nekaj svetovati: ne prirejajte več veselic pri voznih cestah in spodite proč mlade piskače, ker jako razburjajo pevce in poslušalce. A. R.

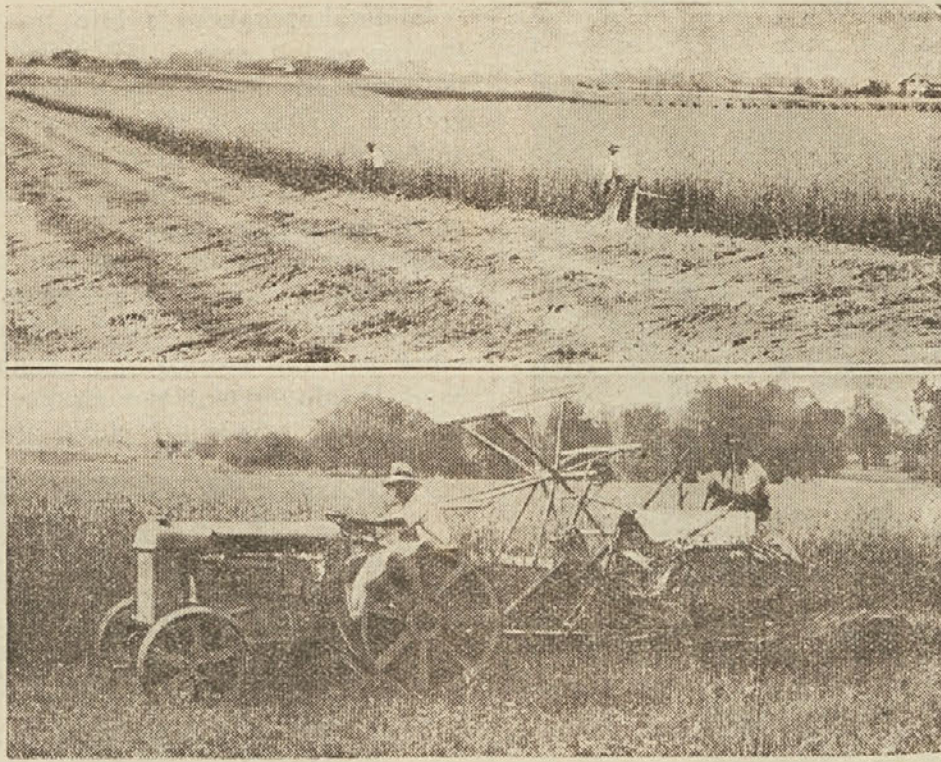
Širite Novice!

Dr. Josip Wilfan, naš narodni poslanec v rimskem parlamentu, ki je bil — kakor smo že poročali v «Novicah» od minolega četrtka — letos zopet izvoljen za predsednika zborovanja narodnih manjšin cele Evrope, katero se je izvršilo v Ženevi v dneh od 25. do 27. avgusta t. l. Dr. Wilfan je vodil to zborovanje s splošno priznano spretnostjo ter na vsestransko zadovoljstvo zastopnikov vseh evropskih manjšin. Najvažnejši časopisi Evrope, med temi v prvi vrsti švicarski in angleški, priznavajo, da je to zborovanje zastopnikov narodnih manjšin doseglo popoln uspeh in da bodo morale posamezne vlade evropskih držav posvetiti manjšinskemu vprašanju več pozornosti. Zasluga za ta uspeh tega kongresa gre v prvi vrsti njega vodstvu pod predsedništvom dr. ja Wilfana, zakar mu izrekamo na tem mestu v imenu čitateljev «Novic» naše najiskrenjše častitke.

Matej Hubad, bivši dolgoletni in zaslužni vodja pevskega zbora Glasbene Matice v Ljubljani in sedanji upravnik tamošnjega narodnega gledališča je praznoval te dni v krogu svojih prijateljev svojo šestdesetletnico. Matej Hubad je eden izmed najzaslužnejših kulturnih delavcev med Slovenci, ki se je od svoje rane mladosti bavil z našo lepo pesmijo. Bil je dolgo let tudi ravnatelj ljubljanske Glasbene Matice.

Žetev v Banatu, v najbolj rodovitni pokrajini Jugoslavije. Spodaj vidimo žetev z modernim strojem, zgoraj pa s koso.

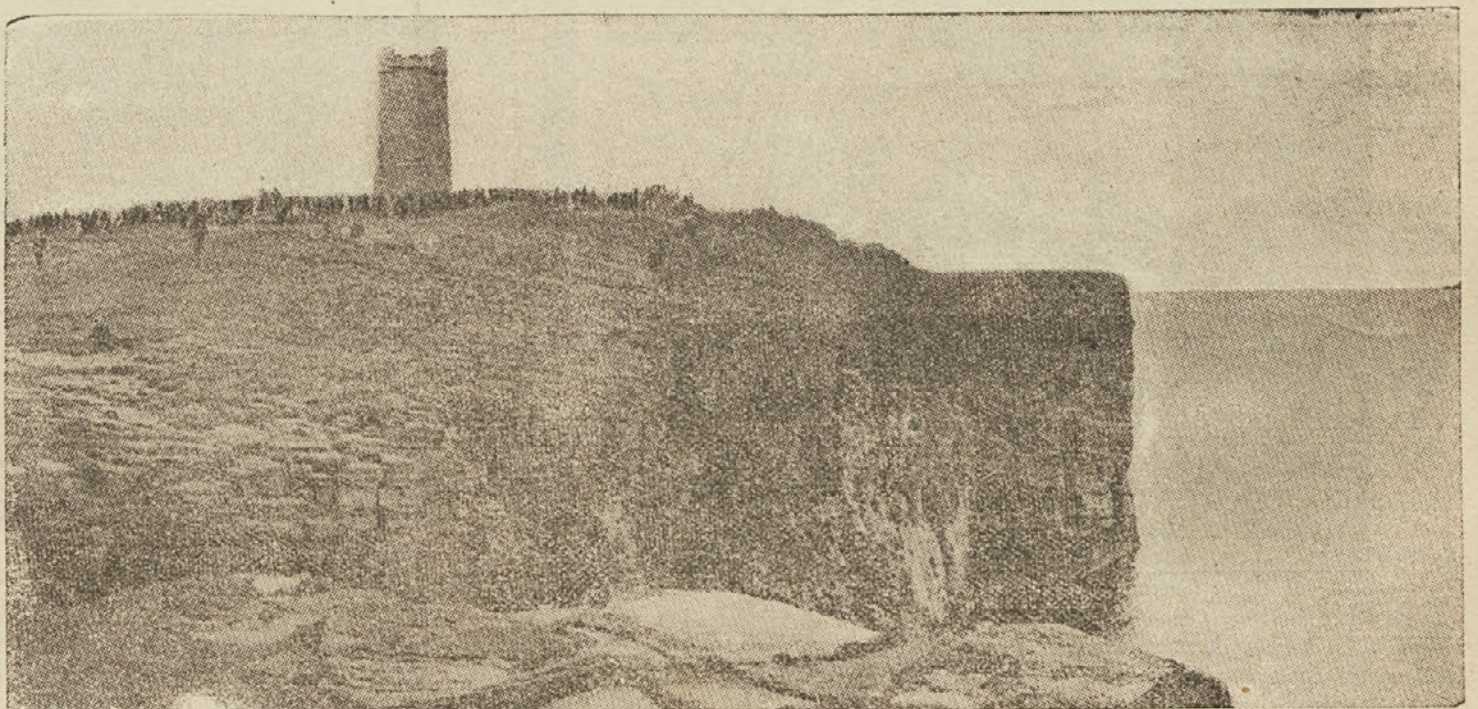
Kolonija Kola jugoslovenskih sester v Omišlju na otoku Krku, kamor pošilja to prekornostno in dobrodelno društvo jugoslovenskih žen bolehne dečke in deklice revnih staršev iz Slovenije, da se tam ob dobri hrani na solncu in v morski vodi okrepe. Na zgornji sliki vidimo dve baraki, kjer otroci prenočujejo, spodnja slika pa nam kaže vesele dečke pri kopanju. Otrokom se nudi tu vsa oskrba popolnoma brezplačno.

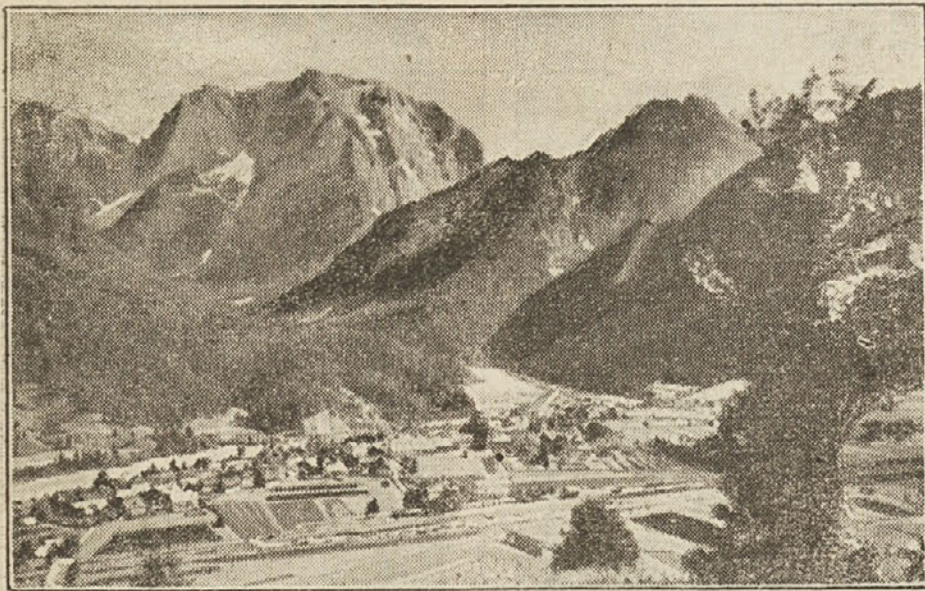
Mož in žena z Madagaskarja, velikega francoskega otoka na vzhodni strani Afrike. Madagaskar spada med največje in najrodovitnejše otoke na svetu. Z njega dobivamo različen les za dragoceno pohištvo, dišave za ku-

hinjo, riž in kavo. Prebivalci tega otoka so že pokristjanjeni in se pečajo s poljedelstvom in izdelovanjem finih predmetov iz srebra in svile, posebno pa s tkanjem dragocenih preprog, ki se potem prodajajo bogatašem v velikih mestih zapadnoevropskih držav.

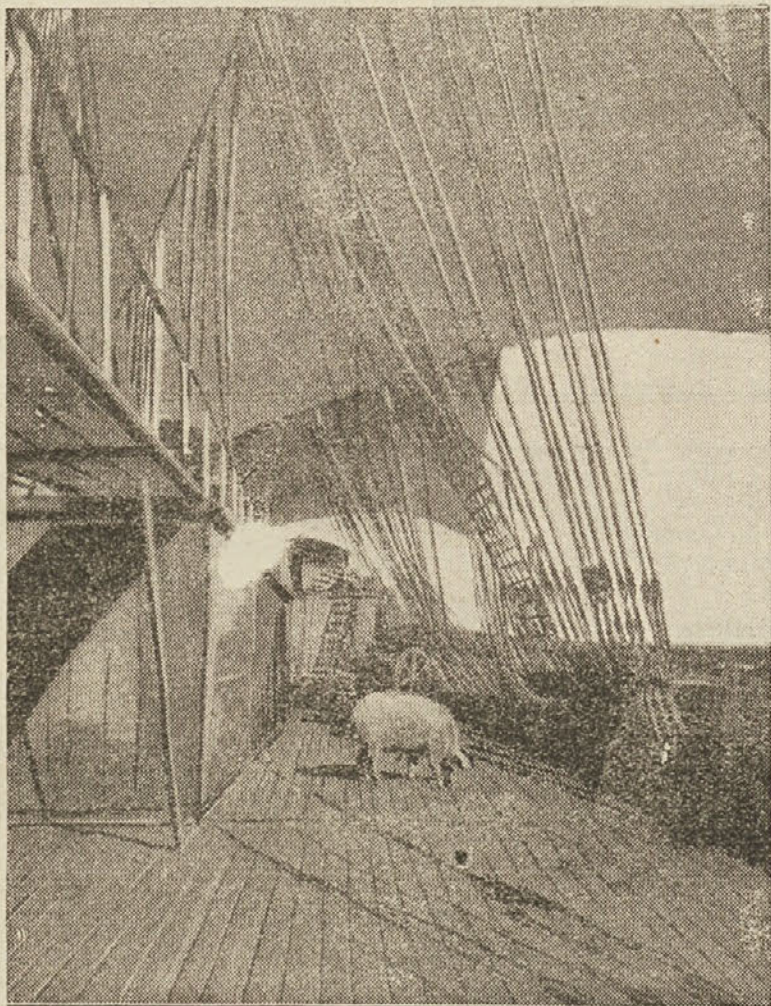
Spomenik lorda Kičenerja, poveljnika angleških čet v vojno potoval na neki veliki angleški križarčki iz Anvojski proti Burom, v Egiptu in v svetovni vojni, ki je glje v Rusijo. Samotni spomenik stoji na obali Severnega morja blizu kraja, kjer se je potopil s svojo ladjo ob življenje na Severnem morju, ko je med svetovno slavnim vojskovodja.

Kranjska gora s Prisojnikom in hrib Jalovec, priljubljena kraja izletnikov iz raznih držav. Kranjska gora je bila posebno v prejšnjih

letih do otvoritve gorenjske železnice važna prometna točka. Danes se shajajo tu v poletnih mesecih mnogi letoviščniki, a po zimi prihajajo tja vse polno sportnikov na sankanje in smučanje.

Dokler je imel človek manjše zahtevke, čas ni igral tako velike vloge v življenju kakor danes. Pojmovanje trajanja je bilo vse drugačno kakor ga imamo mi dandanes v času strojev in iznajdb, ko bje vsak posameznik borbo za svoj obstanek. Pomislimo samo naše dede in pradede, kako so potovali. Peš in z vozovi so se vozili na božjo pot v Kelmorajn in včasih še dalje in časa ni bilo prav nič škoda, samo da so prišli in dosegli svoj cilj. Kaj bi mi danes rekli, če bi ne bilo železnic? Moral bi se podreti svet!

Istotako, kakor je bilo na suhem, tako je bilo tudi na vodi. Predno so jeli uporabljati parne stroje, je bil veter tisti, ki je gonil ladje po širnem morju. Od pamtiveka pa do iznajdbe ladijskega vretena, so bile jadrnice gospodar morja, a seveda le toliko časa, dokler ni pridrvel vihar, kateremu so prav težko kljubovale.

Tudi naši pradedje so bili slavni pomorščaki in na Jadranskem morju so gospodarile njihove jadrnice. Narodne pesmi in pripovedke nam še dandanes opevajo, kako ljubko je moralo biti življenje na jadrnicah, kadar je bil ugoden veter in marsikak pregovor je ostal iz tistih časov, ki nam priča, kako grozno je bilo, kadar je vihar pograbil ladjico in jo metal kakor orehovo lupinico. V tistih časih je bilo odvisno vse od spretnosti celokupne posadke, ki je morala delati, razpenjati jadra, jih snemati, potreben je bil skrajno

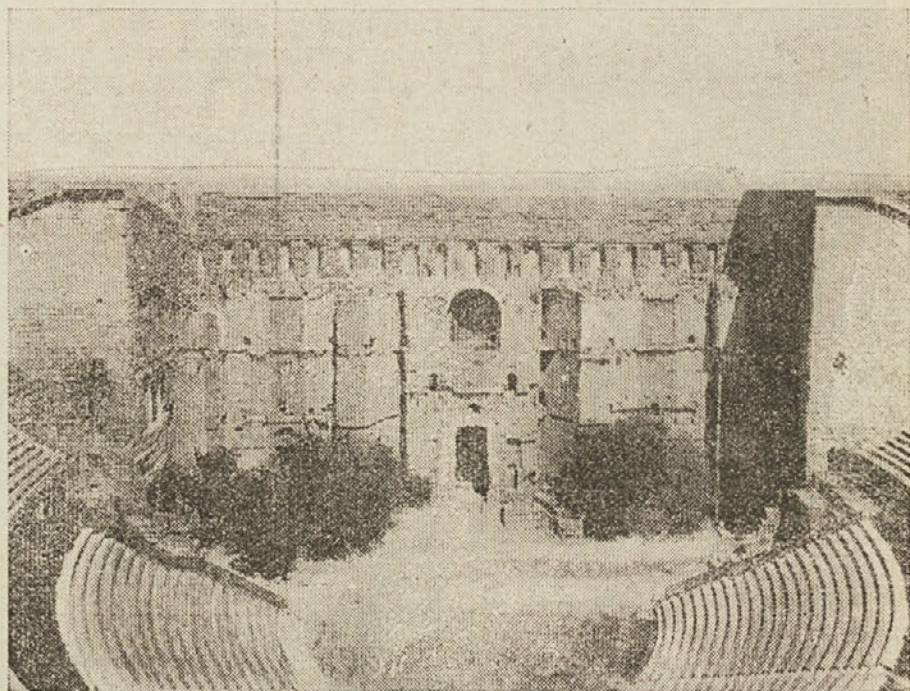
spreten krmar, ki je moral biti zelo pogumen, da si je upal s svojo ladjo na širno morje. Tem odgovarjajoči pa so bili tudi mornarji, navadno trdni, odporni značaji.

Z upeljavo stroja pa je tudi, kakor iz deželne ceste, tako tudi z morja izginila poezija in borba za pridobitev časa je uničila mnogo, mnogo lepega.

Jadrnice so izpodrinili parniki, ki so mnogo hitrejši, ki klubujejo viharju in niso odvisni od volje neba in vremena.

Na prvi od obeh slik vidimo življenje na jadrnicah pri mirnem morju. Tu krpajo mornarji jadra, opravljajo lahka dela, se zabavajo ali pa dremljejo; na pripekajoče solnce se upa le ladijska svinja, ki se neovirano sprehaja po krovu.

Na drugi sliki vidimo kako premetavajo valovi jadrnico, pljuskaajo čez krov in odneso vse, kar ni privezanega, mornarji pa z nadčloveškimi napori zvijajo jadra in maše odprtine.

Na tleh nekdanjega rimskega cesarstva, posebno pa v južni Italiji se morejo še danes videti dobro ohranjena gledališča iz stare rimske dobe, takozvane amfiteatre. Na pričujoči sliki vidimo tak amfiteater v Oranžu na Francoskem, kateri je ostal do danes posebno dobro ohranjen, akoravno je bil napravljen še pred Kristusovim rojstvom. Na sliki se razločno vidijo kakor stopnice razvrščeni kameniti sedeži, s katerih so vsi gledalci mogli slediti predstavi. V tako zidanih gledališčih so stari Rimljani tudi mučili kristjane.

Gospodarstvo

KAKŠNO BODI PŠENIČNO SEME?

Naše žitno polje je še v marsikaterem pogledu zaostalo. Tudi pri nas moramo delati na to, da se iznebimo plevela med žitom in da dvignemo dosežanje pridelke. Pridelano pšenično zrnje bodi kolikor mogoče enotne vrednosti, namreč enakovrstne in dobre kakovosti. V tem pogledu nas čaka še mnogo dela, kajti današnji pridelki so po večini neenakomerni, pšenica sama pa smetna od raznega plevela.

Po drugih krajih imajo bolj čiste njive in sploh bolj značen pridelek, značen po debelosti in teži zrnja. Tudi pri nas moramo priti tako daleč. Če hočemo pšenične pridelke na to stran izboljšati, je treba, da sejemo vseskozi očiščeno in skrbno odbrano seme. Pšenično seme bodi popolnoma čisto, to je prosto vseh drugih semenskih primesi, drugič bodi pa skrbno odbrano ali sortirano. Čisto mora biti od plevela, sicer pa izenačeno po zrnju, kar dosežemo le s sortiranjem ali prebiranjem semena. Vse to pa zahteva dobrih priprav. Nobeno seme bi ne smelo v zemljo, dokler ni očiščeno od plevela in sortirano. Šele ko pridemo tako daleč, da bomo očistili od leta do leta naša semena in skrbeli, da se vzame za setev sploh le najlepše zrnje, šele potem bo prišel čas, da se bodo tudi naši žitni pridelki izboljšali, in sicer trajno izboljšali in ne bo treba iskati tujega semena po drugih krajih.

PRVA SLOVENSKA PRATIKA

Pri nas pridelujemo primeroma veliko in raznih okopavin, kakor krompir, turščico, peso, repo, korenje, zelje, fižol itd. Vse te rastline potrebujejo čistih in dobro obdelanih njiv. Če pa pogledamo med šmarnima mašama po teh njivah, je vse v plevelu. Namesto pa da bi nam sadeži krepko uspevali, vidimo, kako se bojujejo z raznovrstnim plevelom. Te zapleveljene okopavine opazujemo vsako leto, pa naj bo sušno ali pa vlažno. Plevel stiska in zajeda naše okopavine! Pri nas ga premalo sovražimo in premalo preganjamo! Preveč ravnodušno gledamo, ko nam dela škodo med okopavinami, preveč odlašamo s pletvijo in okopavanjem. Ne le, da nas to delo, ki ga pozneje opravljamo, dosti več stane, se tudi ves razvoj naših okopavin zadržuje in zavira. Koliko več bi se dalo pridelati in ob manjših stroških, če bi okopavine dosti zgodaj okopavali in pletli. Pozno okopavanje ima pa še neko drugo slabo posledico, namreč to, da nam pozno oplet plevel dozori in da se njegovo seme otresa in znova zaseje. Naša njivska zemlja je polna takega plevela, ki se od leta do leta naravnim potom zaseje.

Okopavinam škoduje zlasti pozni ali jesenski plevel, kakor n. pr. muhvič, kostrela, rogovilček, dresenji, škrbinka itd. Samo nadležni plevel! Navadno ga pri nas tako pozno preganjamo, da nam že seme odleti ali ga pa sploh pustimo na miru. Imejmo vendar naše plevelne okopavine bolj v mislih in dajmo jih varovati pred plevelnimi rastlinami! Ko spravljamo okopavine, bi morale biti njive čiste, ne pa da so tako poraščene s plevelom, kakor to pri nas opazujemo. Pri tolikem številu okopavin, kakor jih pri nas pridelujemo, bi morale biti njive vse bolj čiste kakor so danes, in naj se to tiče krompirišča ali pa drugih njiv.

Med krompirjem vidimo marsikod toliko plevela, da se krompirjevi grmi v pravem pomenu besede med plevelom skrijejo. To ni pravo obdelovanje! Res nas včasih vreme zadržuje, da ne pridemo do okopavanja, ali pa tudi druga nujnejša dela, toda tako plevelnih okopavin bi ne smeli leto za leto gledati! Plevel preveč znižuje naše letine!

POMANJKLJIVA MOLŽA

Molža nima samo tega namena, da izpraznimo vime od mleka, ki se je nabralo v vimenu od ene molže do druge. Ta misel je pri nas splošno razširjena, pa je pogrešna. Zato tudi ne polagamo na molžo tiste vrednosti kakor po drugih krajih. Dejansko tiči v molži veliko večji pomen, ki ga moramo tudi pri nas bolj upoštevati kakor do sedaj.

Med molžo in molžo je velika razlika, in če imajo po drugih krajih večje uspehe pri molzni živini, če so vimena ondotnih krav bolj razvita in je tudi mleko bolj zdravo in bolj sposobno za mlečne izdelke, se imajo zahvaliti tudi ondotni pravilnejši molži. Sicer je tudi pri nas znano, da se vime vsled slabe molže kvari, mlečnost sama pa znižuje, toda na zboljšanje molže polagamo pri nas še zmeraj premalo pozornosti.

Vse obdelovanje vimena se mora pravilno izvajati. Posebno važen je tudi zadnji del molže, ko je treba vime do zadnje kaplje iztisniti. Na čisto izmolkavanje mleka bi morali obrabiti največjo skrb, in sicer od vsega početka, ko pričnemo pri privesnici z molžo. S pravilno in temeljito molžo bi se vime vse bolj razvilo in dvignila bi se s tem tudi vsa delavnost in sposobnost vimena za proizvajanje mleka. Saj je navsezadnje tudi mlečnost sad vaje. Dobro in prav obdelana vimena bi ostala tudi bolj zdrava, kar ima ugodne posledice tudi za mleko in njega končne izdelke.

Pešanje mlečnosti, razne mlečne napake in bolezni na vimenu so čezčas posledica slabe in pomanjkljive molže. Molža potrebuje skrbnih in vajenih rok. Molsti je treba s potrebnim umevanjem in zanimanjem, da bo več uspeha. Dobro je, da poznamo notranji ustroj vimena in njega delovanje. Po naprednih živinorejskih krajih imajo danes celo šole, v katerih se vežbajo mlakarji in živinorejci v pravilni molži. Pri nas bi se morali prirejati saj taki tečajji, da dobimo

tudi pri nas potrebne pojme o važnosti pravilne molže.

Vsaka površna, pomanjkljiva in polovičarska molža bi morala tudi pri nas prenehati, kajti taka molža je največ kriva, ako nam krave manj molžejo in ne dajejo tako zdravega mleka. Vse to se tudi močno pozna pri uporabi takega mleka za izdelovanje masla in sira.

PRED TRGATVIJO

Čas trgatve je bil za vinogradnika najuspešnejši čas v letu, poln upov in nade, v katerem je pričakoval za ves svoj dolgoletni trud, skrb in troške težko zaslužen plačilo.

Tako je bilo nekdanj, ko so mu prizanašale vremenske nezgode in rastlinski škodljivci. Takrat ga tudi niso trle druge težke dolžnosti. In mu tudi ni bilo težko oddati svoj vinski pridelok.

Tudi sedaj se bliža čas trgatve, a ni videti onih vedrih, veselih obrazov našega vinogradnika, ki s hrepenenjem pričakuje plačila za svoj dolgoletni trud.

Radi deževnega vremena se je peronospora in trtna plesnoba močno pojavila in je oskrbovanje proti napadom teh boleznih povzročilo našim vinogradnikom veliko truda, dela in izredno velike troške. Kdor se je zbal ali ni mogel izdati denarja za sredstva proti tem boleznim, je skoro popolnoma izgubil letošnji pridelek.

Edino oni, kateri so se od početka borili, ne glede na izdatke za pokončevanje trtnih boleznih, lahko pričakujejo plačilo za svoj trud.

Od več strani se čujejo tudi pritožbe, da je grozdje neenakomerno razvito, kar je vzrok nestanovitno, sedaj premrzlo in zopet toplo vreme.

Ako bo jesensko vreme do trgatve ugodno, bo pospešilo dozoritev grozdja in s tem vinski pridelek popravilo.

Posebno ako bodeta meseca septembra in oktobra količkaj suha in solnčna, se bo ta neenakomerni razvoj grozdja mnogo popravil. Od polovice septembra naprej pridobiva grozdje dan za dnevom na sladkorju, dočim se preobilna kislina vedno manjša. Ta sprememba se pojavlja, dokler ne počne grozdje na trti veneti. Zlasti svarimo vinogradnike pred prezgodnjo trgatvijo, ker si s tem vsak neizmerno škoduje. Mnenje, da izgubi grozdje v slučaju pozne trgatve na teži, je napačno. Do popolne dozoritve ohrani grozdje vso svojo težo. Izjema je seveda pri prav zgodnjem grozdju.

Kakor že v začetku omenjeno ne bo letošnja trgatve prinesla zaželjenega in zasluženega plačila, zato pa se bomo morali temeljiteje pripraviti za trgatve, skrbno odbrati zdravo grozdje od bolnega in gnilega grozdja in na pravilno ter skrbno pripravljeno vin, da zboljšamo njihovo kakovost in da dvignemo njih vrednost.

V prihodnjih številkah hočemo o predmetu priobčevati podučne članke. **R. C.**

Sleparji z umetnimi gnojili pod ključem.

Vlada je izdala poseben zakon, ki grozi s kaznijo vsem onim, ki bi nepošteno ravnali pri prodaji umetnih gnojil in drugih kmetijskih potrebščin. Z ozirom na ugotovljeno veliko brezvestnost trgovcev in dobaviteljev je bil tak zakon v državi skrajno potreben, ker le na ta način je mogoče hraniti poljedelca pred veliko škodo. Ugodne posledice novih ukrepov se že kažejo. Državno pravdnništvo v Mantovi je zaprlo nekaj takih sleparjev, ki so prodajali kmetom ponarejena umetna gnojila ter jih že osleparili za visoke svote za katere so jim dajali neko umetno gnojilo, ki ni imelo najmanjše gnojilne vrednosti v sebi, kakor je to dognala kemična analiza. Zapolnili so v zalogah teh trgovcev velike množine ponarejenega blaga. Na ta slučaj opozarjamo naše kmete, ki naj pazijo pri nakupovanju umetnih gnojil, da ne bodo osleparjeni.

Gospodarska vojna.

V zvezi z «žitno vojno» je vlada izdala celo vrsto ukrepov, ki stremijo vsi za tem, da se izboljša gospodarsko stanje v državi. Napovedala je splošno «gospodarsko vojno.» Med drugimi odredbami, ki naj pospešijo zmagoviti konec vojne je tudi ta, da se zniža uvoz gradbenega materiala iz tujine.

V prvi vrsti pride v poštev omejitve uvoza tujega lesa, ki ga bo treba pri gradnjah nadomestiti z drugim gradivom.

ZIVALI KOT VREMENSKI PREROKI

Kdor je prijatelj narave in ljubi živalstvo, je gotovo že opazoval, da vreme močno vpliva na živali, ki zaradi tega veljajo med ljudmi pogosto kot vremenski preroki.

Ako greš lovit ribe ob ugodnem vremenu in ne ujameš ničesar, bo gotovo kmalu nastopilo slabo vreme.

Dobri vremenski preroki med živalmi so ptice. Zelena žolna se v mnogih krajih imenuje «Deževna ptica», ker se njeno smeju podobno kričanje čuje zlasti pred nastopom nevihte. Drozgek je dobil svoje ime «hudourni ptica», ker silno glasno prepeva pred bližanjem viharja in dežja. Na drugi strani pa je ponočno skovikanje sove dobro vremensko znamenje, kajti baje napoveduje lep solnčen dan. Prav tako napoveduje taščica s svojim večernim prepevanjem dobro vreme za naslednji dan. Natančni opazovalci znajo tudi iz obnašanja močvirnih kokoši zelo zanesljivo sklepati na vreme. Baje se lahko iz načina, kako zgrade svoja gnezda, prerokuje vreme za več tednov naprej. Njihov naгон jih uči, da grade svoja gnezda prav tako visoko nad vodo, da jih ne dosežejo poplave; če torej napravijo dom za svoje mladiče tik nad vodno gladino, je to precej zanesljiv znak, da ne bo velikih poplav ob času valjenja in da bo torej nekaj časa suho vreme.

Tudi mrčes čuti, kakšno vreme se bliža. Čebele ne lete daleč, kadar se bliža vihar. Mravlje se zakopljejo globoko v zemljo, ako se obeta za dalje časa vročina. Tudi pajek ne misli na predenje svoje mreže, kadar se bliža deževno vreme.

Domača mačka je ob bližanju nevihte posebno nemirna in živahna, kar ima svoj vzrok najbrže v tem, ker je njena dlaka močno električna. Osel neprestano riča ob bližanju hude ure. Ako se zgodaj zjutraj vležejo, mesto da bi žrle, ali če se stiskajo druga k drugi in obračajo repove proti vetrni strani, bo gotovo še istega dne deževalo. Kadar se bliža nevihta, se godi s kravami isto kakor z mačkami: postanejo namreč zelo nemirne, tekajo po pašniku sem in tja ter suvajo z rogovji v zrak. Ako obračajo ovce glave proti vetru, bo lepo vreme; ako se pa pasejo obrnjene od vetra, je to sigurno znamenje za dež. Tudi ovce so pred hudó uro nenavadno živahne. Celó navadno ravnodušna svinja pokazuje nemirnost, kadar se bliža dež. Pavi kričijo in golobi se vrnejo prej kakor običajno v svoja domovja, kadar se približuje deževna ura.

Najboljši vremenski prerok v živalskem svetu je pijavka. Ako denes pijavko v steklenico, ki drži 500 gramov in ki sme biti napolnjena samo do treh četrtin, postaviš steklenico na okno in oskrbiš pijavko poleti

Zobozdravnik Dr. D. Sarđoč

špecialist za ustne in zobne bolezni
perfekcioniran na dunajski kliniki
ordinira
v TRSTU
Via Imbriani 16/III. (prej Via S. Giovanni)
od 9—12 in od 5—7 ure

Pogrebno podjetje „Nuova Impresa“

Odlikovano z diplomó, zaslužnim križcem in zlato medaljo

Corso V. E. III 47 - TRST - Telefon št. 14-02

Prireja vsakovrstne razredne pogrebe, kakor tudi pogrebne prevoze na deželo z železnico, konji in z lastnim posebnim avtovozom. Velika zaloga krst iz vseh vrst lesa in kovin, vencev, sveč in vseh drugih mrtvaških potrebščin. Prodaja na drobno in debelo. — Nočna inšpekcija v zalogi (lastni prostori).

ulica Tesa šte. 31. - Telefon 14-02x2

Lastnik in upravitelj H. STIBIEL.

Ljubljanska kreditna banka

Telefona: 5-18; 22-98 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre 11 Telefona 5-18; 22-98

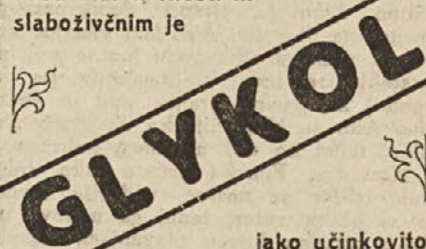
BRZOJAVNI NASLOV: BANCALUBIANA

Podružnice; Gorica, Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, N. Sad, Ptuj, Sarajevo, Split
Centrala v Ljubljani
Delniška glavnica in rezervni zaklad: 60.000.000 dinara.

Bavi se z vsemi bančnimi posli. - Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih obrestuje z 4%, a vloge na tekoče račune z 4 1/2% netto. - Za odkaz vezanih viog plača odstotke po dogovoru. - Izvršuje borzne naloge in daja v najem varnostne pušice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9 1/2 do 12:50 in od 14 1/2 do 16 ure.

Proti malokrvnosti in slaboživnim je

jako učinkovito sredstvo. Cena steklenici L 7. Za celo zdravljenje zadostuje 8 stekl. Garantira za čistost in takojšen učinek svojih treh proizvodov „GLYKOL“, „SMILAYOD“ in „EMULZIJA RIBJEGA OLJA“ z pofositi za rakitične otkoke. Farm. CASTELLANOVIČH, via Giuliani No. 42 (pri svetem Jakobu.)

ZOBOZDRAVNIK

Dr. LOJZ KRAIGHER

specialist za zobe in usta sprejema

v Gorici na Travniku št. 20

in

v AJDOVŠČINI (nasproti posojilnici)

ŠEPETAVEC MARIJA IDRIJA

priporoča cenjenemu občinstvu svojo zalogo pristnega vipavskega in istrskega vina. Dobra domača kuhinja.

Razpolaga z dvoriščem za shrambo vozov in s hlevom za 30 glav živine.

Točna postrežba.

Točna postrežba.

G. PIKEL

POSTOJNA

Trgovina z mešanim blagom železnino in steklom na drobno in debelo.

MILAN KUTIN

trgovina jestvin in kolonijalnega blagu na debelo in drobno

POSTOJNA

Prva parna pekarna. — Porcelan. železnina. — Zastopstvo petroleja, kvasa ter Porland-cementa itd.

vsakih osem in pozimi vsakih 14 dni s svežo vodo ter zamašiš odprtino steklenice s koščkom debelega platna, dobiš pravega vremenskega preroka. Ako leži pijavka zjutraj brez vsakega giba zvita kakor polž na dnu steklenice, tedaj bo nastopilo, pa naj bo poleti ali pozimi, trajno lepo in vedro vreme. Ako se plazi pijavka do vratu steklenice, tedaj bo dež ali sneg, kakršen je pač letni čas. Pijavka ostane tako dolgo zgoraj, dokler ne nastopi vedrejšje vreme. Ako se obeta veter, tedaj ga napove pijavka z izredno hitrim plavanjem. Pijavka ne postane mirnejša prej, dokler veter v resnici ne nastopi. Nekaj dni pred močno nevihto z vetrom in dežjem se drži pijavka stalno izven vode, je zelo nemirna in se divje meče sem in tja, kakor da bi imela napade kakšne bolezni.

Razno

Prva slovenska pratika

L. 1726. (200letnica) je izšla prva slovenska pratika v naslovu »Nova Crainska Pratica, Na Lejtu MDCCXXVI.« Natisnjena je bila v Augsburgu. Poslej je izhajala menda vsako leto.

Vinogradi sveta

Od celokupne zemeljske površine je 10 mil. 143.000 hektarov zasajene z vinskimi trtami. Od tega odpade neprimerno velik del, namreč 92,7 odstotkov na Evropo. V Italiji 42,82, v Španiji 18,4 in Francoski 15,5 odstotkov.

STROSSMAYERJEV SPOMENIK V ZAGREBU

bo stal, kakor je sedaj odločeno, na Akademskem trgu, dasi so se mnogi izrekli zato, naj bi se spomenik postavil pred univerzo, ki je največje delo Strossmayerjevo. Dela bodo končana koncem septembra in se bo izvršilo slovesno odkritje sredi oktobra.

SOŽALJE

Benedikt Albizi, vzoren mladenič, je zvedel, da je eden njegovih prijateljev dosegel visoko in častno mesto. Takoj se je podal k njemu, da mu čestita.

Toda povišani prijatelj ni hotel Albizija več poznati. Zato mu je Albizi mesto čestitke izrekel te-le sožalne besede:

«Prijatelj! Kot star prijatelj prihajam k tebi, da ti izrečem svoje globoko sožalje. Uvidel sem namreč, da po grozni usodi v tej deželi vsi oni, ki so pomaknjeni na kako častno mesto, izgubijo vid in sluh in sicer v taki meri, da ne poznajo več svojih najozbiljnejših znancev in da — kar je celo še hužje — tudi sami sebe nič več ne poznajo. Moje najiskrenejše sožalje nad nesrečo, ki te je doletela.»

Za smeh

POZNA PLETEV IN OKOPAVANJE

Teto Špelo je strašno bolela glava, dočim je malo Nežiko mučil zob.

«Gotovo je tvoj zob votel,» je menila teta Špela.

«Teta, ali je vaša glava tudi votla, ker vas boli?» je vprašala Nežika.

VINOGRADI SVETA

Nedeljski lovec Ahacij je prišel z lova in pripovedoval ženi: «Ah, tako sem se danes ustrašil. Ko sem se pripognil, se mi je po nesreči sprožila puška.»

Zena: «Kaj ti nisem že neštokrat rekla, da je puška nevarna stvar. Zakaj pa jo vedno jemlješ s seboj na lov?»

Iz otroških ust.

Jožek: «Teta, zakaj pa držite robec na licu?»

Teta: «Ker me zob boli.»

Jožek: «Kako vas pa morejo boleti zobje, ko jih imate na omari?»

Obešenjaški humor.

Sodnik (obsojencu, ki čaka na izvršitev smrtne kazni): «Ali še imate kakšno željo?»

Obsojenec: «Da, rad bi še enkrat videl sveže jagode.»

Sodnik: «Sveže jagode? Teh vendar pozimi ni.»

Obsojenec: «No, potem pa čakajmo, da dozoriijo. Meni se nič ne mudi...»

Odgovorni urednik: JANKO RUNTIC.

TRŽAŠKA KMETIJ, DRUŽBA V TRSTU, ulica Torrebianca št. 19 in Raffineria št. 7 ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

SEMENA za sedanje setev.

Špinače naslednjih vrst: Viroflay, Viktorija, Gandry, Princesa Juliana, in z bodočim semenom.

Motovilca, navadnega in Holandskega, Petršilja, radiča, solatine, zimске solate endivje, jesenske repe, črno redkev, čebulno seme belo in rumeno, vrzote, zelje, ter veliko izbero različnih drugih vrtnih in poljskih semen.

Detelje: Inkarnatno ali rdečo in domačo ali triletno deteljo.

OZIMNO PŠENICO IN POZIMNO RŽ.

Seme pšenice imamo v zalogi le še manjše množine. Naročnikom smo jo rezervirali. V kratkem nam dospe iz inozemstva izbrano seme ozimne rži,

katero dobijo v prvi vrsti oni, ki so pravočasno naročili. Naročila za ozimno ržo sprejemamo v našem uradu.

Kmetijske stroje.

V naših skladiščih imamo veliko izbero slamoreznic tvrdke (Mayfarth) Dunaj, stiskalnice, (preše)

Vabimo vse one zadruge, katere nam dosedaj še niso poslale predznanbe za naročilo superfosfata, da to čimpreje storijo, ker bo kmalu potekel čas naročbe.

Cena 14/16% superfosfata po L 1,85 enota račun na podlagi 15% je L 27,75 vagon ali parnik Benetke. Za Istro je dovoljen poseben popust.

Kalijevo sol 40/42% lahko naročijo bližnji kraji pri:

Mlekarski zadrugi v Trnovem, Kmečki Posojilnici v Vipavi in Kmetijski Posojilnici in hranilnici v Matenji vasi.

SEMENSKI KROMPIR.

Tržaška kmetijska družba v Trstu je v smislu kraljevega dekreta od 24. avgusta t. l. letos na lastno roko prevzela akcijo za uvoz inozemskega krompirja za seme.

Semenski krompir se bo uvažal v mesecu februarju prihodnjega leta.

Vabimo naše člane, zadruge in občine, ki se želijo preskrbeti s semenskim krompirjem iz inozemstva, da nam čimpreje javijo množino, ki jo mislijo naročiti. V prijavi naj omenijo tudi vrsto, katero želijo imeti.

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU

ulica Torrebianca št. 19, Tel. 44-39.

grozdne mlince, mlečne posnemalnike, orala znamke «Sack» in Bäcker plužna telesa, travniške in njivske brane, gnojnične sesalke itd.

Kmetijsko orodje.

Šape, raznih velikosti, po katerih je bilo toliko povpraševanja smo rav-

IVAN OSTROUŠKA, GODOJE ŠT. 7 pri Dutovljah imam na prodaj 10 hektolitrov prav dobrega kraškega terana. Kdor ima potrebo naj se posluži pri meni.

KNJIGARNA IN PAPIRNICA

J. ŠTOKA

Trst, Via Milano 37

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župnim, občinskim in šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.

Lastna knjigovoznica

Založba VEDEŽA, Kleinmayerjevega italijansko-slovenskega in slovensko-italijansko SLOVARJA.

Ima v zalogi vse najnovejše slovenske knjige.

Naročila po pošti se izvršijo točno in hitro

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrirana zadruga z omejenim poročtvom

uraduje v svoji lastni hiši ulica Torre bianca 19, I. nad.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tek, račun in vloge za ček. promet ter obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Sprejema Dinarje na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. Obrestna mera po dogovoru. Na razpolago varnostne celice (safes)

Uradne ure za stranke od 8¹/₂ - 13, 16-18

Ob nedeljah je urad zaprt

Telefon št. 25-67.

Najstarejši sloven. denarni zavod

nočar prijeli; razno vrtno orodje, motike, krampi, strpače, sekire, vrtno grablje, drevesne škarje, cepilne nože «Kunde» itd.

Vinogradniške potrebščine: brente, brentači, kadi, liji, žvepleni azbestni trakci in razne druge kletarske potrebščine.

Krmila:

Orehove in sezamove tropine, koruzo, laneno seme, ter ptičja krma; konoplje, ravizon, svetlika (škajola), proso itd.

Orehove in sezamove tropine, koruzo, sprejemamo tudi vagona naročila po najnižjih dnevni cenah.

Umenta gnojila.

Tomaževo žindro s 15/21% fosforove kisline;

Kalijevo sol s 40/42% kalija;

Amonijev sulfat od 20/21% dušika;

Superfosfat 14/16% ali 16/18% fosforove kisline.

Čevljarnica Forcessin

Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“

TRST - Via Giuseppe Caprin št. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obuvalo cenó a vendar lepo, ta bo pomislil malo, ne kupil kar na slepo!

In žel bo k „FORCESSINU“, ki v Trstu vsem od kraja — ubožcu al' bogatinu — najboljše čevlje daja ...

Čevlji za delo L 48.-

Čevlji za delo L 48.-

JAKOB BEVC - TRST

urarna in zlatarna

Trst - Campo S. Giacomo št. 5

Podružnica: S. M. Magdalena zg. št. 1

ZLATO kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah

KRONE plačuje više kot vsi drugi

RAZNA DARILA ZA BIRMANCE.

KLINIKA Dr. CICERO

POSTOJNA

Notranje bolezni in operacije.

ŽARKI X

hitro zdravljenje jetičnega vnetja vršcev.

Spomnite se „Šol. društva“!

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

Špecialist za ustne in zobne bolezni.

Ordinira

v GORICI na Travniku 5. II. od 9. do 12. in od 3. do 5.

„MUNDLOS“ šivalni stroji

„Göricke“

dvokolesa, motorini „FIAM“ in belgijske puške se vdoobe le pri

Josipu Kerševaniju

GORICA - Piazza Cavour 9 - GORICA

Prva odlikov. tovarna in zaloga pohištva

Trdka ustanovljena l. 1898. na Goriškem Trdka ustanovljena l. 1898.

Gorica, ul. Carducci 14 (pr. Gosposka ulica)

50 spalnih in jedilnih sob na izbero od najnavadnejših do najbolj luksurjoznih. - Cene zmerne. - Solidna izdelava. Lastno izdelano pohištvo od najboljših profesionistov.

ANTON BREŠČAK

GORICA, Via Carducci 14 (prej Gosposka ul.)